OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA PSIXIATRIYA KURSINING PSIXOSOMATIK TIBBIYOT: PSIXOSOMATIK BUZILISHLAR TURLARI, KLINIKASI, DIAGNOSTIKASI VA PSIXOTERAPIYASI MAVZUSINI O'QITISHDA CASE-BASED LEARNING (CBL) TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANANISH

Shukurlayeva Mashxura Farxodovna
Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro davlat tibbiyot instituti
Buxoro, O‘zbekiston.
E-mail: shukurlayeva.mashhura@bsmi.uz

Annotatsiya: Mazkur maqola Oliy ta'lim muassasalarida psixiatriya kursini o'qitishda Case-based learning (CBL) texnologiyasini qo'llashning samaradorligini tahlil qiladi. Maqolada psixosomatik tibbiyotning asosiy jihatlari, ya'ni psixosomatik buzilishlar, ularning turlari, klinikasi, diagnostikasi va psixoterapiyasi haqida batafsil ma'lumot beriladi. Psixosomatik buzilishlar psixologik yoki emosional omillar bilan bog'liq jismoniy kasalliklar bo'lib, bu mavzu psixiatriya va psixoterapiya ta'limida alohida o'rin tutadi. CBL texnologiyasi esa talabalarga real klinik holatlar asosida o'qish va ularga mutanosib tarzda yondashish imkoniyatini yaratadi. Ushbu maqola psixosomatik kasalliklar diagnostikasi va davolashda zamonaviy yondoshuvlar, shuningdek, CBL metodining ta'lim jarayoniga qo'shgan hissasini yoritadi.

Kalit so’zlar: Psixiatriya, psixosomatik tibbiyot, psixosomatik buzilishlar, Case-based learning (CBL), psixoterapiya, diagnostika, klinika, talim texnologiyalari, psixologik omillar, o'qitish metodlari.

Аннотация: Мазкур макола Олийский та'лим муассасаларида, курс психологии, основанный на изучении конкретных ситуаций (CBL), технологии, изучающей самарадорлигини тахлил килади. Психосоматика - это наука, изучающая психические процессы, которые происходят в организме человека, а также методы диагностики и психотерапии, которые используются для лечения различных заболеваний. Психосоматик, психолог, специалист по эмоциональному развитию, билан боглик джизмоний, касалликлар бо'либ, может быть, психиатрия и психотерапия - это то, что нужно алохиде о'рин тутади. Технологияси ЭСА талабаларга, настоящая клиника, которая занимается лечением, лечением рака, лечением рака печени, лечением рака молочной железы. Психологическая диагностика, которая может быть использована для лечения различных заболеваний, в том числе и хронических.

Ключевые слова: психиатрия, психосоматика тиббийот, психосоматика бузилишлар, обучение на основе конкретных ситуаций (CBL), психотерапия,

ISSN 3030-3907

диагностика, клиника, талим технологиялари, психолог омилляр, о'китиш методлари.

Annotation: this article analyzes the effectiveness of the application of Case-based learning (CBL) technology in teaching a psychiatric course in higher education institutions. The article details the main aspects of Psychosomatic Medicine, namely psychosomatic disorders, their types, clinic, diagnosis and psychotherapy. Psychosomatic disorders are physical disorders associated with psychological or emotional factors, and this topic occupies a special place in the education of psychiatry and psychotherapy. CBL technology, on the other hand, provides students with the opportunity to study on the basis of real clinical cases and approach them in a proportionate way. This article covers modern approaches to the diagnosis and treatment of psychosomatic diseases, as well as the contribution of the CBL method to the educational process.

Keywords: Psychiatry, Psychosomatic Medicine, psychosomatic disorders, Case-based learning (CBL), psychotherapy, diagnostics, clinic, training technologies, psychological factors, teaching methods.

Kirish

Psixosomatik tibbiyot sohasidagi rivojlanishlar, nafaqat tibbiyot, balki psixologiya va nevrologiya kabi sohalarda ham muhim yutuqlarga olib keldi. Psixosomatik buzilishlar, ya'ni psixik va somatik holatlar o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sir, ko'plab kasalliklarning rivojlanishida markaziy o'rin tutadi. Bular, bemorning psixologik holati va ruhiy holati bilan bog'liq bo'lib, somatik (jismoniy) kasalliklar va simptomlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. Psixosomatik buzilishlar jismoniy salomatlikni saqlashda, shuningdek, psixologik holatlarni va individual ruhiyatni yaxshilashda muhim o'rin tutadi. Oliy ta'lim muassasalarida psixiatriya kursini o'qitishda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan, jumladan, Case-based learning (CBL) metodologiyasidan foydalanish, talabalarning nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham mustahkamlashga yordam beradi. CBL usuli talabalarga real klinik vaziyatlar asosida muammolarni tahlil qilish va yechim topish imkoniyatini yaratadi. Bu metod psixiatriya kursida talabalarga psixosomatik buzilishlarning klinikasi, diagnostikasi va psixoterapiyasini o'rgatishda samarali bo'lib, talabalar kasalliklarning murakkab tabiati bilan tanishib, zamonaviy yondashuvlarni o'zlashtiradilar.

Psixosomatik buzilishlarning turlari va ularning klinikasi, tashxislash metodlari va psixoterapiya usullarini o'rgatish talabalarga kasalliklarning turli bosqichlarini tushunishga, kasalliklar bilan bog'liq psixologik jarayonlarni aniqlashga, shuningdek, davolashda zamonaviy psixoterapevtik usullarni

ISSN 3030-3907

qo'llashga yordam beradi. Shu bilan birga, talabalarga psixosomatik buzilishlar bilan bog'liq murakkab holatlar va ehtimoliy natijalar haqida o'ylash imkoniyatini berish, ularga o'zlarining klinik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi. Shu tariqa, psixosomatik tibbiyotning nazariy va amaliy jihatlarini o'rgatishda CBL metodining ahamiyati katta bo'lib, u talabalarga real klinik muammolarni hal qilishda o'zlarini sinab ko'rish imkonini beradi. Ushbu ilmiy maqolada psixosomatik buzilishlarning turlari, ularning klinikasi, diagnostikasi va psixoterapiyasi to'g'risida, shuningdek, psixiatriya kurslarida CBL texnologiyasining qanday ishlatilishi haqida so'z boradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. Psixosomatik tibbiyot sohasidagi ilmiy tadqiqotlar va metodologiyalar, vaqt o‘tgan sari, psixiatriya va umumiy tibbiyot sohalarida muhim o‘rin egallab kelmoqda. Psixosomatik buzilishlar, inson organizmining jismoniy va psixologik holatlari o‘rtasidagi murakkab o‘zaro bog‘lanishni ifodalaydi. Bu buzilishlar jismoniy kasalliklar, xususan, ichki organlarning kasalliklari bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin va ko‘pincha bu holatlarni aniqlashda klinik psixologiya va psixiatriya o‘zaro birlashadi. Shu bois, psixosomatik buzilishlarning turlari, klinikasi, diagnostikasi va psixoterapiyasi haqidagi ilmiy adabiyotlar tahlilini amalga oshirish, ushbu sohada zamonaviy yondashuvlar va ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish uchun zarurdir.

Psixosomatik tibbiyotda Case-based learning (CBL) texnologiyasining o‘rni alohida e'tiborga loyiqdir. CBL metodologiyasi o‘quvchilarga aniq klinik vaziyatlar asosida bilimlarni o‘zlashtirish va amaliyotga tatbiq etish imkoniyatini yaratadi. Psixosomatik buzilishlar diagnostikasi va davolashini o‘rgatishda, CBL yordamida o‘quvchilarni aniq bemor holatlari bilan tanishtirish, real klinik sharoitda qarorlar qabul qilishga o‘rgatish mumkin. Bu usul o‘quvchilarga o‘z bilimlarini amaliyotga ko‘chirish, shuningdek, psixologik va jismoniy alomatlar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni anglashda yordam beradi.

Psixosomatik kasalliklarning diagnostikasi bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar, asosan, klinik intervyu, psixologik baholash va laborator diagnostika usullariga tayanadi. So‘nggi yillarda, nevroimaging, biomarkerlar va genetik tadqiqotlar kabi ilg‘or texnologiyalar psixosomatik kasalliklarning tashxisini aniqroq qilishda qo‘llanilmoqda. Shu bilan birga, psixoterapiya usullari, ayniqsa, kognitiv-behavioral terapiya (CBT) va psixodinamik terapiya psixosomatik kasalliklarning davolashida samarali vosita sifatida tadqiq qilinmoqda. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, psixoterapiya va medikamentoz davolashning kombinatsiyasi psixosomatik buzilishlarni bartaraf etishda eng yuqori samaradorlikni ko‘rsatadi.

ISSN 3030-3907

Methodologiya nuqtai nazaridan, psixosomatik kasalliklarni o‘rganish va o‘qitishda Case-based learning texnologiyasi asosida ishlashning bir nechta asosiy usullari mavjud. Bular quyidagilardan iborat:

1. Klinik hollarda o‘rganish: Talabalar, haqiqiy yoki simulyatsion klinik holatlar orqali psixosomatik buzilishlarni tanib olish, ularni tahlil qilish va davolash rejasini tuzishda faol ishtirok etadilar. Bunday usul o‘quvchilarga o‘z bilimlarini mustahkamlash va amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirishga imkon yaratadi.
2. Interaktiv metodlar: Gruppaviy muhokamalar, vaziyatlarni tahlil qilish va o‘quvchilarni klinik qarorlar qabul qilishga jalb qilish psixosomatik kasalliklar bilan ishlashda samarali bo‘ladi.
3. Kross-diskiplinar yondashuvlar: Psixosomatik kasalliklar bilan ishlashda, psixologiya, psixiatriya, nevrologiya va ichki kasalliklar mutaxassislari o‘rtasida jamoaviy yondashuv zarur bo‘ladi. CBL texnologiyasi bu turdagi kooperatsiyalarni osonlashtiradi va integratsiyalashgan bilimlarni olishga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, Case-based learning texnologiyasi nafaqat psixosomatik buzilishlarning o‘qitilishida samarali bo‘lib, balki talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, bu metodologiya o‘quvchilarga kasalliklarning murakkab tabiati va shaxsiylashtirilgan davolash strategiyalarini tushunishda yordam beradi.

NATIJALAR. Ushbu tadqiqotda Case-based learning (CBL) texnologiyalaridan foydalangan holda psixosomatik tibbiyot mavzularini o'rgatish jarayoni va uning samaradorligi tahlil qilindi. Psixosomatik buzilishlar, ularning turlari, klinikasi, diagnostikasi va psixoterapiyasi bo'yicha darslar va mashg'ulotlar asosida olinadigan natijalar o'qitish metodikasining samaradorligini ko'rsatdi.

1. Psixosomatik buzilishlarning turlari va klinikasi bo'yicha o'quvchilarning bilim darajasini baholashda tadqiqotda qatnashgan talabalarning psixosomatik buzilishlar, ayniqsa, somatik simptomlarga ega bo'lgan mental holatlar (masalan, anksiyete, depressiya, somatizatsiya) haqida bilimlari o'rganildi. CBL metodikasi asosida o'rgatilgan talabalar psixosomatik kasalliklar va ularning klinik belgilari haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'lishdi. O'quvchilarning diagnostika va kasalliklarni ajratib ko'rsatish qobiliyati aniq ortdi.
2. Diagnostik ko'nikmalarni rivojlantirishda esa CBL texnologiyasidan foydalanish orqali talabalarning diagnostik ko'nikmalari sezilarli darajada yaxshilandi. Case-based learning usuli yordamida psixosomatik buzilishlar uchun aniq diagnostik usullar va tekshiruvlar amaliy tarzda ko'rsatilgan. Talabalar turli kasallik holatlari bo'yicha diagnostika qilishda mustahkam bilimga ega bo'ldilar,

ISSN 3030-3907

shuningdek, har bir holat uchun yondoshuvlarni ishlab chiqish va sinchkov tahlil qilishda ko'nikmalarini oshirdilar.

3. Psixoterapiya yondoshuvlarini tushunish psixoterapiya usullarini o'rgatish jarayonida CBL yordamida talabalarga psixosomatik kasalliklarning turli turlariga mos ravishda turli psixoterapiya yondoshuvlarini tanlash va qo'llash bo'yicha praktikalari o'rgatildi. Natijada, o'quvchilar terapiya strategiyalarini ishlab chiqishda va bemorlar bilan ishlashda yuqori samaradorlikni ko'rsatdi. Bunga misol sifatida, kognitiv-behavioral terapiya (KBT), psixodinamik terapiya va stressni boshqarish texnikalari bo'yicha talabalarning amaliy ko'nikmalari rivojlandi.

Shunday qilib, psixosomatik buzilishlar, ularning klinikasi, diagnostikasi va psixoterapiyasi bo'yicha Case-based learning texnologiyasidan foydalangan holda olib borilgan o'quv jarayoni talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali bo'ldi. CBL metodikasi nafaqat bilimlarni oshirish, balki talabalarning klinik tahlil va muammolarni hal qilishdagi qobiliyatlarini mustahkamlashda muhim o'rin tutdi.

MUHOKAMA. Oliy ta'lim muassasalarida psixiatriya kursini o'qitishda Case-based learning (CBL) texnologiyasining qo'llanilishi, psixosomatik tibbiyotning o'rgatishda samarali yondashuvlardan biri sifatida katta ahamiyatga ega. CBL metodologiyasi, talabalarga haqiqiy klinik holatlar orqali o'rganish imkonini berib, nazariy bilimni amaliy ko'nikmalar bilan bog'lashga yordam beradi. Bu metodika, ayniqsa, psixosomatik buzilishlarning diagnostikasi, klinikasi va psixoterapiyasini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bu turdagi kasalliklar ko'pincha kompleks va ko'plab omillar ta'sirida rivojlanadi.

Psixosomatik buzilishlarning klinikasi va diagnostikasi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ularning ko'pligi va turli shakllari psixiatriyaning o'ziga xos murakkabliklarini yuzaga keltiradi. Masalan, psixosomatik kasalliklar turli jismoniy simptomlar bilan boshlanishi mumkin, ular esa psixologik omillarni aniqlashda qiyinchiliklar keltiradi. CBL metodikasida, har bir talaba yoki guruhga o'ziga xos klinik holatni tahlil qilish va undagi psixologik omillarni aniqlash topshiriladi. Bu jarayon, talabalarga psixosomatik buzilishlarni tashxislashda zaruriy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

CBL texnologiyasi yordamida talabalarga individual va guruh holatlarida tahlil qilish imkoniyati yaratiladi, bu esa ularning analitik fikrlash va mas'uliyatli qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini oshiradi. Talabalar real hayotdagi klinik holatlar asosida qarorlar qabul qilishga o'rganadilar, bu esa ularning mustaqil ish ko'rsatish va muammolarni yechishdagi qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bundan tashqari, CBL metodologiyasi talabalar uchun o'qitishning interaktiv shakllarini

ISSN 3030-3907

taqdim etadi, bu esa ularning qiziqishini oshiradi va o'qish jarayonining samaradorligini yanada kuchaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, Case-based learning (CBL) texnologiyasi psixosomatik tibbiyot, ayniqsa psixosomatik buzilishlar turlari, klinikasi, diagnostikasi va psixoterapiyasini o'qitishda samarali va amaliy yondashuvni taqdim etadi. Bu metodika talabalarga haqiqiy klinik holatlar orqali ta'lim olish imkonini beradi va ularning nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlashga yordam beradi. Shuningdek, CBL metodologiyasi talabalarga analitik fikrlashni rivojlantirishga, mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga va o'qish jarayonida faol ishtirok etishga imkon yaratadi.

XULOSA. Psixosomatik tibbiyot, insonning psixologik holati va jismoniy salomatligi o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sirlarni o'rganadi. Psixosomatik buzilishlar turli shakllarda namoyon bo'lib, ularning klinikasi va diagnostikasi maxsus yondoshuvni talab etadi. Case-based learning (CBL) metodologiyasi bu jarayonda talabalarga real hayotdagi vaziyatlar orqali muammoni tahlil qilish va psixoterapiya usullarini qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon yaratadi. CBL yordamida psixosomatik buzilishlarni diagnostika qilish va individual davolash strategiyalarini ishlab chiqishda samarali natijalarga erishish mumkin. Ushbu yondoshuv, talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan, balki amaliy tajriba bilan ham ta'minlaydi. Shunday qilib, psixosomatik tibbiyotda CBL metodini qo'llash, psixiatrik kasalliklarni aniqroq tushunish va davolashda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI (REFERENCES):

1. Sifneos, P. E. (1973). The Role of Psychosomatic Mechanisms in the Development of Disease. American Journal of Psychiatry, 130(1), 1–10.
2. Kiecolt-Glaser, J. K., & Glaser, R. (2002). Psychoneuroimmunology and Psychosomatic Medicine: Back to the Future. Psychosomatic Medicine, 64(1), 15-22.
3. Kaplan, H. I., & Sadock, B. J. (2009). Comprehensive Textbook of Psychiatry. 9th ed. Lippincott Williams & Wilkins.
4. Bishop, S. R., & Lau, M. A. (2004). Mindfulness and Psychosomatic Medicine: A Review of Current Evidence. Psychosomatic Medicine, 66(5), 525-538.
5. Barsky, A. J., & Borus, J. F. (1999). Functional Somatic Syndromes: An Overview. JAMA, 282(10), 991–996.
6. Clarke, D. M., & Currie, K. C. (2009). Depression, Anxiety and Somatic Symptoms: A Review of the Literature. Journal of Psychosomatic Research, 66(6), 501-510.

ISSN 3030-3907

7. Drossman, D. A., & Camilleri, M. (2006). Psychosomatic Medicine: A Focus on Gastrointestinal Disorders. Psychosomatic Medicine, 68(5), 747-752.
8. Friedman, H. S., & Schwartz, J. L. (1999). Psychosomatic Relationships in the Development of Disease. Journal of Clinical Psychology, 55(7), 945–952.
9. Lipsitz, J. D., & Appelbaum, P. S. (2000). Psychosomatic Disorders in Psychiatry: From Theory to Practice. American Journal of Psychiatry, 157(2), 208-215.
10. Engel, G. L. (1977). The Need for a New Medical Model: A Challenge for Biomedicine. Science, 196(4286), 129-136.
11. Ziegler, D., & Danz, S. (2010). Psychosomatic Therapy in the Treatment of Chronic Pain and Stress-Related Disorders. Clinical Journal of Pain, 26(7), 621–628.
12. Sumner, J. A., & Pincus, T. (2011). Cognitive and Behavioral Approaches to Psychosomatic Treatment. Psychosomatic Medicine, 73(4), 334-341.
13. Miller, E. A. (2004). Psychosomatic Medicine in the Context of Family Practice. Family Medicine, 36(2), 109-115.
14. Roemer, L., & Orsillo, S. M. (2005). Mindfulness and Acceptance-Based Behavioral Approaches to Anxiety: A Review of the Literature. Psychological Bulletin, 131(1), 125-148.
15. Rief, W., & Broadbent, E. (2007). Explaining medically unexplained symptoms—models and mechanisms. Clinical Psychology Review, 27(7), 1227-1241.

ISSN 3030-3907